

FENOMENOLOJİK AÇIDAN BİR TÜRKÜ ÇÖZÜMLEMESİ: 'YÜCE DAĞ BAŞINDA YANAR BİR IŞIK'

Sema ÖZHER KOÇ*

ÖZET

Masal, efsane, destan ve mit gibi sözlü kültüre ait anlatılar bir yandan milli bilince ait değişim ve oluşumları simgesel bir dille anlatırken diğer yandan evrensel anlamda insanın varoluşsal değerler dizgesine katkı sağlar. Türk insanının büyük acılar, ayrılıklar ve sevinçler karşısındaki duyarlılığını yerelden evrensele genişleyen bir perspektif içerisinde açıklanabilecek biçimde anlatan türküleri de -bir kültürel bellek ögesi olarak- bu anlatılara dahil etmek yerinde olacaktır.

Genel olarak konu ve biçimsel özellikleri bakımından tasnif edilmiş; yalın bir anlatıya sahip olduğu söylenerek bildirişim düzeyinde okunmuş türküler, metinde yer alan çağrışımsal anlam zenginliği bakımından sistematik biçimde henüz irdelenmemiştir. Türküler üzerine fenomenolojik açıdan yapılacak metin çözümlerinin bu anlatılarda gizil kalmış çok boyutlu anlam tabakalarını ortaya çıkararak türkülerde varlık gösteren "özne" ve "nesne"nin korku, kaygı, umut, coşku gibi yaşantılarına ayna tutacağı; böylece "insan"ı anlamaya yardım edeceği düşüncesindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Türkü, metin çözümleme, aşk.

AN ASSAY ON A TURKISH FOLK MUSIC SONG FROM FENOMENOLOGICAL PERSPECTIVE : 'YÜCE DAĞ BAŞINDA YANAR BİR IŞIK'

ABSTRACT

Fairy tales, myths and legends, such as oral narratives of culture, on the one hand tells, by a symbolic language, changes and formations of national consciousness, other hand from universal mean contributes the string of existential values of people. Turkish folk songs bears great suffers, seperateness and happiness of Turkish society. They tells that from local dimensions to universal perspectives. So songs can be named as cultural memory element.

Generally Turkish folk songs systematically have been studied comprehensively. They have not been classified to their topics and formal features and considered as simple texts. An assay on texts from fenomonological perspective may attribute to expose uncover layers of multi faceted meaning of folk narratives. Also that may reflects the fear, anxiety, hope, joy of subject and object that finds a life in songs. So we consider that will help to understand 'human'.

Key Words: Folk Songs, text analysis, love.

---

* Yrd. Doç. Dr., Osmaniye Korkut Ata Ü. Fen-Ed. Fak. Türk Dili ve Ed. Böl. El-mek: semaozher@yahoo.com

'Farkındalık yaratana!..'

A. Giriş: Kuramsal Çerçeve

İnsanın içinde yaşadığı dünyayı anlama ve anlamlandırmayı amaçlayan fenomenoloji, temelde Saussure'un öne sürdüğü bir "gösteren" ile "gösterilen"den kurulan "gösterge" kavramına dayanır. Gösterenler düzlemi anlatım düzlemini, gösterilenler düzlemi ise içerik düzlemini oluşturur. Ancak metnin anlam üretimi, 'yalnızca bir gösteren ile bir gösterilenin bağlaşımları olarak değil, belki de, her şeyden önce, biçimlenmemiş iki yığılı, Saussure'un dediği gibi 'sınırları oynak iki ülke'yi aynı anda bölümlenme eylemi olarak özgün bir biçimde kavramayı sağlar.' (Barthes 1997, 52) Saussure'e göre metinler, birbirine bir zincir biçiminde bağlanan 'dizimler düzlemi' ile sözcüklerin çağrışımsal zenginliğinden yararlanan 'çağrışımlar düzlemi/dizgesel düzlem' biçiminde iki düzlemde anlamlandırılabilir. Birbirine sıkı biçimde bağlı olan bu iki düzlem, anlatının tamamına sinmiş olan 'anlam'ı hem yatay hem de dikey bir anlatsal ilişkiler bütünü içerisinde arar. (Barthes 1997, 91)

Temelde Saussure'un dizimler düzlemi ile dizgesel düzlem kavramlarına dayandırılacak anlamları okumayı amaçlayan bu çalışmada 'Yüce Dağ Başında Yanar Bir Işık' adlı türkü metni öncelikle Roland Barthes'in tavsiye ettiği ve keyfi bir bölümlenme olan 'okumabirim(ler)i'ne ayrılacaktır. Metnin (birinci ve üçüncü bölüm 3'er; nakarat bölümü ise beş dizeden oluşan) her bir bölümü bir okumabirimi olarak kabul edilecek ve daha sonra metinlerarasılıktan da yararlanılarak dizimsel ve dizgesel düzlemde okuma işlemi gerçekleştirilmeye çalışılacaktır. Bu çözümlemelerde metnin anlamı Gadamer hermeneutiğindeki gibi kendi içerisinde aranacak (Toprak 2003, 126) olup okuma işlemi sonunda amaçlanan şey 'insan'ı, 'dünya'yı ve 'yaşama'yı bir bütün olarak anlamak olacaktır. Ancak bunun sınırlı bilgiyle yapılmış kişisel bir yorumlama/anlama girişimi olduğunu, aynı metnin başka okuyucular tarafından farklı şekilde anlaşılıp yorumlanabileceğini belirtmek isteriz.*

Çözümlemede kullanılacak türkünün tam metni:

Yüce dağ başında yanar bir ışık
Düşmüşem derdine olmuşam âşık
Ağ buğday benizli zülfü dolaşık

Dividim kalemim yazarım
Böyle bir yavrunun derdi var bende
Yar bende oy bende
Aha ben gidiyom sen hemen ağla
Yan ağla dön ağla

Yüce dağ başından indiremedim
Yönünü yönüme döndüremedim
Bir güzelin aklın kandıramadım

Dividim kalemim yazarım
Böyle bir yavrunun derdi var bende
Yar bende oy bende
Aha ben gidiyom sen hemen ağla
Yan ağla dön ağla

* Bu çalışmanın teorik arka planı Prof. Dr. Ramazan Korkmaz'ın Şiir Tahlilleri adlı doktora derslerinde oluşturulmuştur.

“Ger ben ben isem nesin sen ey yâr
Ger sen sen isen neyim men-i zâr”

Fuzûlî

2. Özne-Nesne (Ben-Sen) Bağlamında Bir Metin Çözümleme:

İnsan, nesnelere dünyasıyla kuracağı ilişki sonrasında ancak bilen, eyleyen, yapan, geçmişini olan bir özne'ye dönüşebilir. Özne (ben)'nin dış dünyanın 'yüksek enerji'sini de barındıran 'sen'le kuracağı ilişki özne'ye dünya bilinci, dünyada olma, burada olma bilinci kazandırır. Çünkü 'ben-sen ilişkisi özünde ben-dünya ilişkisi'dir (Gadamer vd. 2003, 85) ve özne (ben) bu ilişki sonrasında dünyayı anlamlandırarak bir değerler dizgesi oluşturur. Metinde kullanılan 'düşmüşem', 'olmuşam', 'indiremedim', 'döndüremedim', 'kandıramadım' gibi birinci teklik kişi aktarımları, nakarat bölümünde 'bende' sözcüğünün yinelenmesi ve 'Aha ben gidiyom sen hemen ağla' dizisinde netleştirilen ben-sen karşıtlığından yola çıkılarak bu metnin "**ben-sen**" ilişkisi aracılığıyla özne'nin 'sen'de yansıma bulan 'aşk'ı duyumsayarak ulaştığı varoluşsal dönüşümü anlattığı söylenebilir. Bu bağlamda metnin "ben-sen-aşk" üçlüsü ekseninde yorumlanması isabet olacaktır.

Birinci okumabirimi:

“Yüce dağ başında yanar bir ışık
Düşmüşem derdine olmuşam âşık
Ağ buğday benizli zülfü dolaşık”

Dizimler düzleminde;

dağ

dağ başı

yüce dağ başı

öğeleri arasında bir anlamsal geçişkenlik oluşturulabilir.

Dağlar bütün kültürlerde yerden ayrı bir öge olarak algılanır ve büyük bir saygı görür. Mitolojilerde yer yer Çinlilerin Tiyanğ-Şang (Tanrı dağları); Yunanlıların Olimpos ve Parnas; Hintlilerin Mero ve Parvata (Himalaya) dağları ya da masalların Kaf Dağı, destanların Buz Dağı, Demir Dağı gibi özel isimlerle de anılan; çeşitli dinlerde, ilkel kabilelerde ve mitolojilerde bir 'atlama/sıçrama/değişim/dönüşüm' yeri olarak işlevsellik yüklenen dağlar; Musa peygamberin 'Ey Rabbim, göster bana kendini de bakayım sana' dileği karşısında Rabb'in tecelli ettiği yer olması sebebiyle ayrıca bir değer kazanır.

Türkler yer-suların olduğu gibi dağların da insanı koruyan bir ruhu olduğuna inanır. 'Oğuzlar dağlarla konuşur, dağlara dua eder, beddua eder, yaşlanmasından, yıkılmasından korkar, esenlik diler, geçit vermelerini ister, şifa dilenir, yemin eder, selâm eder... Onlarla konuşurlar, ses (işit) vermelerini dilerler'. (Ögel 1995, 441) Dede Korkut anlatılarında geçen 'göğsü güzel kaba dağlar', 'eğri yatan ala dağ', 'karşıda yatan karlı kara dağlar, kocamıştır otu bitmez' ... gibi ifadelerle dağlara kişilik verilir. Türklerin dağlara verdikleri değer büyüklüğü gökte bulunan Tanrı'sına yakın olmasıyla da ilişkilendirilebilir. Divan-ı Lügatit'it Türk'te yer alan "Yer basruki tag, budun basruki beg" (Yeri tutan dağ, milleti tutan bey/kağan) atasözünden hareketle Türk kültürüne dağın taşıdığı önemle ilgili olarak 'halk için kağan ne ise yeryüzü için de dağ odur' denebilir. Türk kültüründe dağa duyulan saygı dağın türkü metinlerinin hemen başında yer bularak bazen eteğindeki buzla ya da doruklarındaki karın erimesi ile ayrılık acısının yürekte yarattığı ölüm soğukluğuna, tükenişe, ölüm olgusuna gönderme yapılmış;

‘Şu dağlar ulu dağlar
Etekleri buz bağlar

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

*Yarım sulara gitti
Kalbim durmaz kan ağlar'*

*'Yüce dağ başına yağın kar idim
Yağdı yağmur, güneş vurdu eridim
Evvel yarin sevdiği de ben idim
Şimdi uzaklardan bakan ben oldum'*

Bazen zamanın geçişi karşısında insanoğlunun çaresiz kalması kömürden yapılmış dağların karalığı ile örtüştürülerek çaresiz yüreğin büyük yangın yerine dönüşebilme ihtimali imlenmiş;

*'Bu dağlar kömürdendir
Geçen gün ömürdendir
Feleğin bir kuşu var
Pençesi demirdendir'*

Bazen da sevdalı yüreğin yaşam karşısındaki üretken, sağlam, dinamik ve doğurgan duruşu dağların büyük, sağlam ve dünyada yaşamın devamını sağlayan ağaçlarıyla görüntü seviyesi kazanmıştır;

*'Bizim dağlar meşelidir meşeli
Üç gün oldu yar sevdaya düşeli'*

Anonim türkülerin karakteristiğinde *'saygı/kutsiyet'* eksenli yer bulan dağlar zaman içerisinde gelişen Türk şiirinde yalnız ruhların –kısıtlı süre için de olsa- yalnızlığını sağaltabileceği soluklanma mekânlarından birine;

*'Ruh ufuksuz yaşamaz.
Dağlar ufkunda mehabet,
Ova ufkunda huzur,
Deniz ufkunda teselli duyulur.
Yalnız onlarda bulur ruh ezeli lezzetini.'*

Yahya Kemal

Şehrin kalabalığında bunalan modern zamanların özne'sinin ontolojik tükenişten kurtulma özlemine dönüşerek;

*'kente kapandık kaldık tutanaklarla belli
sirk izlenimlerinden seçmen kütüklerinden
yüzlerimiz temmuzdan ötürü sallanır ve uzar
ve her köşe bir tuzaktır
birek darağacıdır her meydan saati
öğle vaktini kesinlikle gösteren
oysa hep güçlü dağları görmenin zamanıdır'*

Turgut Uyar

Türk kültüründeki yerini korumaya devam eder. Bu bağlamda metnin ilk dizesinde okuyucuyu karşılayan dağ imgesinin yaratacağı çağrışımların -sürekli genişleyerek- 'ben-sen-aşk' üçgenindeki 'aşk' ögesini kurmaya hizmet ettiği görülür.

Dağ başı ('dağın zirvesi' anlam birimeği ile) dağın bütün kutsiyetinin toplandığı odak noktasıdır. Zirve nokta, bir anlamda tek ve yalnız olmayı başka bir anlamda da ulaşılmaz olmayı imler. Kutsal mezarların ve tanrılar için kurban törenlerinin dağ başlarında yapılması bu yalnız, tek ve yüce olma ifadesiyle örtüşür. *'Yüce dağ başı'* ögesiyle genel anlamda dağın kutsiyetinden özele indirgenmiş kutsiyet algılamasına doğru yükselen bir anlam yoğunluğuyla karşı karşıya kalırız.

Turkish Studies

Dede Korkut kitabında 'yüce' sıfatı çoğu zaman 'Yüce Tanrı' denilerek Tanrı için kullanılır ve bu sıfatın zaman zaman dağlar için de söylendiğine rastlanır. Bu bağlamda 'yüce dağ başı' göğe/kutsala yükselişin en üst noktasıdır. 'Yüce dağ başı' ögesinin neyin yanmasından kaynaklandığı bilinmeyen 'ışık'la birleştirilmesi imgelemde belirebilecek *kar, buz, pus, üşüten bir serinlik, yükseklik ve uzaklık çağrışımlarını; ateş, alev, lamba, mum, meşale ve karanlık çağrışımlarıyla karşı karşıya getirir. Karanlık-aydınlık, soğuk-sıcak, donma-çözülme diyalektiği yalıtılmış ben'i sıcak, ateş, alev ve ışığın düşselliğiyle coşturur. Işık, ateş ve alevin koskocaman karanlık karşısında verdiği varoluş mücadelesinden güç bulan özne, kendine bir 'değerler ufku' açar.*(Bachelard 2008, 45) Bu, özne'yi birey olarak dünyada var edecek, onun tinsel doğuşunu sağlayacak sürece çağrıdır ki ilk dizedeki geniş zaman çekimi ben'in çıkacağı yolculuğun sürekliliğini imler. Genel bir çıkarımla ilk dizede özne(ben)'nin dünya bilincini kurmak için gerçek bir 'başka'sı(sen) ile ilişki kurmaya davet edildiği; ben-sen koşutluğunun özne'yi tinsel bir doğuşla bir üst varoluş aşamasına taşıyacağı imlenir.

'Düşmüşem derdine olmuşam âşık' dizesi ben'in sen'le kuracağı ilişki sonucunda tinsel doğuşunu hazırlayacak şeyi açılar: Bu '*derde düşmek*' (anlam birimciği arasında 'akla düşmek') yani '*âşık olmak*' (anlam birimciği arasında 'deli olmak')tır. Yani '*Âşık olmak bir derttir.*' / '*Âşık, çileli bir yolun yolcusudur.*' Çünkü âşık, aşk yolculuğunda aklın ve mantığın sınırlarını şaşırabilir; çünkü sevgili âşığın hep aklındadır. Âşık, pervanenin ateşe koştuğu gibi sadece sevgiliye koşar, onunla bütünleşerek 'ben-sen'i 'biz'e dönüştürmek ister. Mevlânâ 'Mesnevi'sinde 'Dostunun kapısını çalan kişinin hikâyesi'nde kapıyı çalan '*Kimdir, o?*' sorusuna '*Benim*' dediği için dostun kapısı açılmaz. Kişi bir yıl sonra ayrılık ateşiyle yanıp olgunlaşmış olarak kapıyı tekrar çaldığında '*Kapıdaki kimdir?*' sorusuna kişi '*Kapıda da sensin, ey sevgili*' deyince dost: '*Şimdi benim gibisin, ey ben! Gir. Evde iki bene sığacak yer yok.*' cevabını verir.(Mevlânâ 2007, 134) Bu öykü ile türkü metni aşk yolculuğunun sonunda 'biz'in olması-gerek şartını öne sürmesi bakımından doğrudan örtüşür.

'Ağ buğday benizli zülfü dolaşık'

'Buğday beniz' özne'yi tinsel doğuşa ulaştıracak sevgilinin bereket ve doğurganlık yönüne gönderme yapar. Türk ve Moğol mitolojilerinde yer alan bir efsaneye göre gökten düşen buz parçasını kıran bir kız onun içerisinden çıkan iki buğday tanesini yedikten sonra karnında şişlik oluşur. Kız iki buğday tanesinin iki çocuk olduğunu anlar.(Çoruhlu 2002, 120) Yunan mitolojisinde de tarım ve bereket tanrıçası Demeter heykellerinde sağ elinde bir buğday başağı, sol elinde yanan bir meşale tutar. 'Ak' sözcüğüyle sevgilinin bereket ve doğurganlığı adeta tanrı Ülgen'e ilham veren Ak-ene'nin kutsiyetiyle zenginleştirilir. Sevgili yalnız bereketli/doğurgan değil; onun bereket ve doğurganlığı aynı zamanda temiz, saf, arı ve soyludur. Sevgilinin diğer yönü '*zülfü dolaşık*' ifadesiyle belirtilir. Dolaşık zülûf, âşığı cinsel paylaşımına davet eden kışkırtıcı bir imgedir. Sevgilinin yüzünü perdeleyen zülûf hem sevgilinin güzelliğini gizemli kılar hem de dolaşıklığıyla âşığı onu açma, dokunma ve koklama edimlerine çağırır.

Birinci okumabiriminin anlamını dizgesel düzlemde okuyabilmek için metin aşağıdaki gibi parçalara ayrılıp farklı anlam bütünlükleri oluşturularak yeni anlam çağrışımları elde edilebilir:

- “(1)Yüce dağ başında / (2) yanar bir ışık
(3) Düşmüşem derdine / (4) olmuşam âşık
(5) Ağ buğday benizli / (6) zülfü dolaşık”

Dizgesel düzlemde;

'Yüce dağ başında olmuşam âşık' (1,4)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

'Yüce dağ başında zülfü dolaşık (yar)'	(1,6)
'Düşmüşem derdine yanar bir ışık'	(3,2)
'Düşmüşem derdine zülfü dolaşık (yar)'	(3,6)
'Ağ buğday benizli yanar bir ışık'	(5,2)

Öğeleri arasında anlamsal bir bütünlük kurulabilir. Bu bağlamda metin şöyle bir anlam zenginliğine kavuşur: Ben, sen'le dağların zirvesinde, çok uzaktan bakıldığında görülebilecek bir yerde bir araya gelmiş, ben sen'e âşık olmuş ve insan, yer, gök buna tanık olmuştur. Dağın rüzgârı sevgilinin saçlarını okşarken dolaştırmış, dokunmuş, koklamış ve sevgiliyi kışkandırmış, kışkırtmıştır. Ben, sen'in aşk derdine düştüğünden beri bir mum, lamba, ve/veya fitil olmuş yanmakta, her gün erimekte; ama karanlığa inat aydınlatmaya, tinsel doğuşa akmaya devam etmektedir. Ben dünyadaki bütün iş, güç ve sıkıntıları unutmuş, sevgilinin dağın rüzgârının dolaştırdığı zülfünü açma ve koklamanın, ona dokunmanın derdine düşmüştür. Ben'i tinsel doğuşa çağıran ışık, 'ağ buğday benizli'dir. Öyleyse bu doğuşun kutsal, arı, saf, bereketli, ve doğurgan olduğunu imleyen ışık, aslında sevgilinin yüzüdür. O yüz -tıpkı bir güneş gibi parlayarak hem sevgilinin dünyasını aydınlatmak hem de onun yüreğini ısıtmaktadır. Âşık bir pervanenin ateşe koştuğu gibi şuursuzca bu gücün çekimine kapılmıştır. Ancak sevgili dağın zirvesinde/uzaktadır, âşık ona ulaşmak için dağın taş, diken, sık ağaçlık, akarsu, yırtıcı kuş ve sert rüzgârlarını aşmak zorundadır.

Genel bir çıkarımla birinci okumabiriminde ben'in varoluşunu kesinleyebilmek için sen'le bir ilişki kurmaya çağırıldığı; kurulacak bu ilişkinin 'aşk' olduğu; bu sürecin sonunda da ben'in değişeceği, başka bir şeye dönüşeceği imlenmiştir. Burada yatay-dikey boyutların sembolizminden de yararlanıldığını söylemek mümkün. Yatay boyut yer, genişlik ve dişil unsurları; dikey boyut gök, eril unsur ve varlığın niteliksel değişimini simgeler.(Guenon 2001, 41) Dağın dikey boyutu simgelemesinden yola çıkarak ben-sen arasındaki aşk ilişkisinin varlığı niteliksel bir değişime tabi tutacağı ayrıca eril-dişil öğelerin birleşiminin sağlıklı bir birey ortaya çıkaracağı imlenmiş olur.

İkinci okumabirimi:

Dividim kalemim yazarım
 Böyle bir yavrunun derdi var bende
 Yar bende oy bende
 Aha ben gidiyom sen hemen ağla
 Yan ağla dön ağla

İkinci okuma biriminde çağrışım değeri yüksek olan ifadeler 'bende' ve 'dön'dür. Aşk derdiyle yanarak değişime uğrayan öznenin niteliksel değişimi 'yazma' eylemiyle; niceliksel değişimi ise divit ve kalem sözcükleriyle belirtilmiştir. Yazmak (anlam birimcikleri arasında şiir yazmak, destan yazmak) doyuma uğrayan ben'in kendini boşaltarak sağaltmasına yardım eder. Yazdıkları ise artık kendinden daha çok onu okuyan ve dinleyen kişilerin rahatlamasına, aşk derdinden iyileşmesine, belki kendi kendilerini anlamalarına yardım eder. 'Dividim, kalemim' ifadesi 'ben dividim, ben kalemim' biçiminde düşünüldüğünde aşk derdi çeken öznenin fiziksel değişimi metnin anlam değerleri arasına katılmış olur. Âşık divit ve kalem gibi incelmış olsa da sevgili hâlâ onunladır. Dil seviyesinde 'bende'nin üç kez tekrarlanması, nakarat bölümünde yer aldığı için üçüncü bölümden sonra da söylenmesi sevgilinin her ne olursa olsun âşıkta kalacağına göndermedir. Dördüncü dizede geçen 'ben-sen', 'gidiyom'-(örtülü olarak kalmayı işaret eder) karşıtlıkları sevgilinin bu varoluşsal değişim sürecinin dışında kalmışlığını yansıtır. 'Yan ağla dön ağla' dizesindeki kısa, net ve emir kipi ifadeleri sevgiliye duyulan öfke, üzüntü ve hayal kırıklığı halinin bedduayı çağrıştırmasına yol açar: 'sen' de ben gibi aşk derdiyle yansın, feryat etsin; çaresizce pervanenin mum, dünyanın güneş, değirmenin bir merkez etrafında döndüğü gibi sevgilinin etrafında dönsün.

Turkish Studies

Üçüncü okumabirimi:

Yüce dağ başından indiremedim
Yönünü yönüme döndüremedim
Bir güzelin aklın kandıramadım

Üçüncü okumabirimi -aynı zamanda nakarat olan- ikinci okumabiriminin nedensel arka planını oluşturur. Üç dizenin de olumsuz ve geçmiş zamanda çekimlenmiş olması gerçekleştirilemeyen 'indirmek', 'döndürmek' ve 'kandırmak' eylemlerinin özne üzerindeki etkisini vurucu hale getirir. Bu bölümde özneyi niteliksel dönüşüme kavuşturacak olan ben-sen ilişkisinin başarısızlıkla sonuçlandığı anlamına ulaşılır. Ben güzel/zülfü dolaşık sevgiliyle 'biz' olmayı başaramamıştır. Yüce dağların zirvesinde bulunan aşk, sevgiliye indirilememiş; ya da âşığın gönlündeki yeri dağın en yüksek noktasıyla eşit olan sevgili âşıkla aynı yöne bakmayı, yaşama birlikte akmayı başaramamıştır. Dikey boyutların sembolizmi açısından da yer-gök, eril-dişil bütünleşmesi sağlanamamıştır denebilir. Metindeki bu çokanlamlı yapı metnin derinliğini göstermesi bakımından önemlidir. Nakarat bölümünün üçüncü bölümden sonra da tekrarlanmış olması bu bölümde özne'nin gerçekleştirmediği eylemlerden dolayı her ne kadar üzgün ve hayal kırıklığına uğramış olsa da ben'in bu yolculuk sırasında yanmakla (divit ve kalem gibi incelmış olmakla) mutlak bir değişim yaşadığı; aslında -sevgiliye kavuşsa da kavuşmasa da- her âşığın bedeniyle beraber giderken sevgiliyi yüreğinde götürdüğü; zaten kendisi de bir özne olan sevgiliyi ise kendi varoluş yolculuğunda tek başına bıraktığı söylenebilir.

*'Öyle zâif kul tenimi fırkatinde kim
Vasluna mümkün ola yetürmek sabâ meni'*
Fuzûlî

3. Çıkarım:

Anonim metinler olarak türküler hem bir milletin kendini var eden değerler dizgesine hem de 'insan'ın yeryüzündeki macerasında ortak olan duygu, düşünüş, deneyim ve olgulara gönderme yapar. Türküler üzerine yapılacak metin okuma denemeleri bu sözlü yapılarda yer bulan milli ve evrensel açılımların ortaya konmasına hizmet edecektir.

'Yüce dağ başında yanar bir ışık' adlı metin çözümlemesinde bütün insanlığın yeryüzündeki birey oluş sürecinde yaşayabileceği aşkın insanı aydınlatma ve tinsel doğuşuna hizmet etme işlevi anlatılmıştır. Metnin dizisel ve dizgesel düzlemde okunması sonucunda yalın anlatımının altında çok zengin anlam katmanlarına sahip olduğu görülmüştür. Bu, eğitim almamış ama yaşam karşısında derin tecrübeleri olan Türk insanının yarattığı sözlü kültürün gelişmişliğini göstermesi bakımından önemlidir. Bu çalışmanın Octavio Octavio Paz'ın söylemiyle 'öteki ses' i duyma çabası olduğunu ve bu sesin başka kişilerce çok başka şekilde duyulabileceğini belirtmek isteriz. Octavio Octavio Paz 'İnsanlar şiiri unutulursa, kendilerini unutacaklardır.' diyor. Biz bu sözü 'İnsanlar türkülerini unutulursa, kendilerini unutacaklardır.' şeklinde kullanmak istiyoruz.

KAYNAKÇA

- BACHELARD Gaston (2008). **Mumun Alevi**, Çev.: Ali Işık Ergüden, İstanbul: İthaki Yayınları.
BARTHES Roland (1997). **Göstergebilimsel Serüven**, Çev.: Mehmet Rifat ve Sema Rifat, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
ÇORUHLU Yaşar (2002). **Türk Mitolojisinin Anahatları**, İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

-
- GADAMER vd. (2003). **Hermeneutik Üzerine Yazılar**, Çev.: Doğan Özlem, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- MEVLÂNÂ (2007). **Mesnevi**, Birinci Defter/3055, Çev.: Prof. Dr. Adnan Karaismailoğlu, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Prof. Dr. ÖGEL Bahaeddin (1995). **Türk Mitolojisi**, C:II, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- TOPRAK Metin (2003). **Hermeneutik ve Edebiyat**, İstanbul: Bulut Yayınları.